

Mark- och miljödomstolen
via Länsstyrelsen i Västra Götalands län
vastragotaland@lansstyrelsen.se

Diarienummer
24733-2023

Datum
2024-02-05

Överklagande av länsstyrelsens beslut om att avslå begäran om återkallelse eller omprövning av koncession för torvtäkt på Grimsås mosse i Tranemo kommun, Västra Götalandslän

---

Länsstyrelsen i Västra Götalands län avslag 2024-01-19en begäran om återkallelse eller omprövning av koncession för torvtäkt på Grimsås mosse i Tranemo kommun. BirdLife Sverige överklagar nu länsstyrelsens beslut tillsammans med vår regionalförening Västergötlands Ornitologiska Förening (VgOF).

Vi yrkar att Länsstyrelsen Västra Götalands beslut upphävs och att tillsynsåtgärder vidtas i form av omprövning av tillståndet för torvbrytning som uppenbart riskerar att bryta den kontinuerliga ekologiska funktionaliteten (KEF) för bl.a. storspov.

Länsstyrelsen hävdar i sitt beslut att villkor i koncessionen reglerar de skyddsåtgärder som krävs för iordningsställande av brytningsområdet med hänsyn till bl.a. storspov genom att stubbbrytning, djupfräsning m.m. inte får utföras under fåglarnas häckningsperiod 15 april till och med den 30 juni.

Den beskrivna skyddsåtgärden är givetvis fullständigt otillräcklig, eftersom den störning i form av bl.a. stubbrytning och djupfräsning som kommer av exploateringen innebär en permanent förstörelse av storspovens livsmiljö och därmed sannolikt utrotar arten från området. Detta förefaller länsstyrelsen helt ha förbisett i sin bedömning, vilket är mycket allvarligt. Bedömning av skadans allvar för storspovs populationen och miljön måste göras utifrån resonemang kring huruvida KEF kan bibehållas. Länsstyrelsen redovisar ingen sådan argumentation, varför såväl bedömningen som beslutet i frågan måste ogillas.

Den uppkomna skadan riskerar att bryta KEF för storspov i en avsevärd del av Tranemo kommun. Grimsås mosse utgör en av de sista häckningslokalerna för storspov i Tranemo kommun, där arten 2023 rapporterades enbart från Grimsås mosse och Bragnums mosse. Trenden har varit tydligt nedåtgående i många år, liksom på många andra håll. Storspov klassas numera som *Starkt hotad* i Sverige och är hotad/rödlistad även i Europa och globalt.

Förekomsten av storspov som finns på Grimsås mosse är av sådan betydelse att artikel 2–5 fågeldirektivet blir tillämpliga. Dessa ska implementeras i svensk lagstiftning genom artskyddsförordningen, där i synnerhet 4 § 4 p. är tillämplig i detta fall. Tillståndet kan således upphävas med hänvisning till 24 kap. 3 § 7 p. miljöbalken, eftersom det "behövs för att uppfylla Sveriges förpliktelser till följd av EU-medlemskapet".

Tillståndet kan också upphävas enligt 24 kap. 3 § 3–4 p. miljöbalken. I fråga om punkt 4 anser föreningarna med hänvisning till gällande rättspraxis att den planerade verksamheten innebär skada av väsentlig betydelse för miljön (storspovs populationen). I så fall får verksamheten genomföras endast om regeringen finner att det finns särskilda skäl. I händelse av att storspov i den ursprungliga tillståndsprövningen hade bedömts förbli opåverkad bör det i lagens mening nu vara oomtvistligt att en "olägenhet av väsentlig betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts" har uppkommit (punkt 3). Som redovisat ovan saknas emellertid bedömning av påverkan på storspov helt och hållet i beslutet!

Föreningarna menar också att 24 kap. 5 § 5 p. miljöbalken blir tillämplig ("om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts"). Om beslutet hade fattats med dagens kunskap och rättstillämpning skulle bedömningen ha utgått ifrån att en lokal population av storspov riskerar att utrotas, vilket definitivt är en "olägenhet av väsentlig betydelse som (av tillståndsmyndigheten) inte förutsågs när verksamheten tilläts".

Föreningarna vill i sammanhanget framhålla att EU-domstolens dom i de förenade målen C-473/19 och 474/19 *Skydda skogen* (2021-03-04) bl.a. tydliggör att Sveriges tillämpning av naturvårdslagstiftningen har lagt för mycket fokus på bevarandestatus och att större vikt ska läggas på vilken skada som den planerade verksamheten/åtgärden utgör för den aktuella livsmiljön och KEF för berörda arter. Skyddet ska gälla även om det inte är säkert – eller ens troligt – att en arts eller livsmiljös bevarandestatus upphör att vara god p.g.a. planerad åtgärd. Istället ska KEF för aktuella arter alltså upprätthållas inom ett enskilt område, även om risk för försämrad bevarandestatus saknas ur ett större (regionalt/nationellt) perspektiv. EU-domstolen klargjorde att det svenska rättsväsendet har att tillse att KEF bibehålls för berörda arter samt att det för särskilthänsynskrävande och prioriterade arter kan innebära att även enskilda individer, par, revir eller livsmiljöer måste skyddas från exploatering/hot. C-473/19 och 474/19 *Skydda skogen* medför att större naturvårdshänsyn måste tillämpas vid uppenbar risk för negativ påverkan på särskilt viktiga områden för fåglar, däribland torvmossor med hotade förekomster av storspov.

Den pågående och planerade verksamheten på Grimsås mosse måste definitivt betraktas som en störning som "inte saknar betydelse för att bibehålla populationen av fågelarten (storspov) på en tillfredsställande nivå eller återupprätta populationen till den nivån" enligt artikel 5 d fågeldirektivet och 4 § 4 p. artskyddsförordningen. Verksamheten strider således mot såväl miljöbalken som fågeldirektivet. Om Sveriges tolkning av fågeldirektivet innebär att uppenbara övergrepp sker på naturvårdsdirektivets syften och definitioner, torde det vara rimligt att lyfta frågan till EU-domstolen för att klargöra hur nytilkommen kunskap kan påverka tidigare beslut som senare visar sig innebära allvarlig negativ påverkan på särskilt skyddsvärda och prioriterade fågelarter.

Föreningarna anser avslutningsvis att prejudikat står att finna i Mark- och miljööverdomstolens dom i mål P 10706-21 (2022-12-20). Det behandlar förvisso en detaljplans påverkan på mindre hackspett, vilket emellertid inte påverkar utgången av resonemanget i den relevanta frågan. I domskälen skriver MÖD: "Även om EU-domstolen uttalat att artikel 5 d i fågeldirektivet (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar), som 4 § 4 artskyddsförordningen avser att genomföra, främst avser att skydda häcknings- och rastplatser (Kommissionen mot Polen i mål nr C-441/17, EU:C:2018:255, punkt 252) kan enligt motiven till den nya lydelsen av 4 § 4 artskyddsförordningen (Fm 2022:5) även negativ påverkan på en livsmiljö utgöra en störning... Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att avsaknaden av utredning angående förekomsten av mindre hackspett och vilka konsekvenser ett genomförande av planen kan få för arten innebär att det saknas förutsättningar för att anta planen. Beslutet om detaljplanen ska därför upphävas."

Daniel Bengtsson
Fågelskyddsansvarig
BirdLife Sverige
Tel. 070 515 45 33
daniel.bengtsson@birdlife.se

Anders Svensson
Ordförande
Västergötlands OF
Tel. 070 522 66 84
anders.limared@telia.com